

Porto'nun Mimari Tutkusu

Passion for Architecture

Yazı Story - By Anja Mutić
Fotoğraf Photography- Sivan Askayo

Pritzker Mimarlık Ödülü sahiplerinin memleketi Porto'da mimariye duyulan belirgin tutku heyecan verici bir kentsel dönüşüm hareketini tetikliyor.

In Porto, the birthplace of two Pritzker Prize winners, the palpable passion for architecture bolsters an exciting urban renewal movement.

PORTEKİZ • PORTUGAL

Başkent • Capital
Lizbon • Lisbon

Resmî dil • Official language
Portekizce • Portuguese

Yüz ölçümü • Area
92 bin 212 km² • 35,603 sq mi

Nüfus • Population
10 milyon 427 bin 301 • 10,427,301

Everywhere

Dünyada pek az yer beni Porto kadar çok heyecanlandırır. Portekiz'in ikinci büyük şehri olan bu engebeli kent; kilise kuleleri, parçalanmış kırmızı çatılar, dövme çelikten balkonlar ve koyu renkli granit cephelerin oluşturduğu eşsiz bir mimari kırkyamanın arasından, Douro Nehri'nin kuzey kenarında tırmanıyor.

Porto'nun yürek burkan güzelliğini içime çekmek için gittiğim yerlerden biri Vila Nova de Gaia bölgesinde, Rua do Choupelo'daki lüks bir otel olan The Yeatman. Girişinde etkileyici bir heykelin bulunduğu otelin panoramik manzarasını gören bir köşeye oturup UNESCO Dünya Mirasları Listesi'nde yer alan giriftli sokaklara bakıyor, bir yandan da Portonun mimarının Nobel'i olarak bilinen prestijli Pritzker ödülünü bir değil, iki kez kazanan mimarlarını yetiştirdiği gerçeği üzerine düşünüyorum. Bırakın aynı şehirden olmayı, dünyada yalnızca birkaç ülke iki Pritzker kazananına sahip olmakla övünme şansına sahiptir. Hâl buyken Porto'nun dünyanın dört bir yanından mimarlar için deyim yerindeyse bir hac bölgesine dönüşmesiyle hiç şaşırtıcı değil.

Porto'nun mimari başarısı 1960'ların ortasında, Pritzker ödülünün iki kazananı Álvaro Siza Vieira (1933) ve Eduardo Souto de Moura (1952) de dâhil olmak üzere birçok mimarın yetiştiği Porto Mimarlık Okulu'nda başladı. "Portekiz'in ikinci büyük şehri olan Porto, kent peyzajının güçlü karakteri nedeniyle daima kendine has bir kimliğe sahip oldu," diyor

Few places in the world stir my soul as Porto does. The hilly city, Portugal's second largest, climbs up the north bank of the Douro River in a medley of church spires, crumbling red rooftops, wrought-iron balconies and dark granite façades – an unparalleled architectural mishmash.

Among my favorite spots to take in Porto's poignant beauty is The Yeatman, a luxury hotel on Rua do Choupelo in Vila Nova de Gaia. I sit at the hotel's panoramic view overlooking the tangled streetscapes – a World Heritage Site – and ponder the fact Porto produced no less than two winners of the prestigious Pritzker prize, the Nobel of architecture. Few countries in the world boast two Pritzker winners, let alone both hailing from the same city. It is no surprise that Porto has become a pilgrimage site for architects around the world.

Porto's architecture boom started in the mid-1960s at the Porto School of Architecture, which educated generations of architects, including the pair of Pritzker recipients: Álvaro Siza Vieira (1933) and Eduardo Souto de Moura (1952). "As Portugal's second-biggest city, Porto always had its own identity marked by the strong character of its urban landscape," claims Bernardo Amaral, the Porto-based architect at BAAU (www.baau.pt). "In this context, Porto School

Porto'nun renkli atmosferi binaların dış cephesine yansıyor.

The colorful atmosphere of Porto is reflected on the façades of the buildings.

Türk Hava Yolları
ile IST → OPO
4 sa 50 dk

Türk Hava Yolları, İstanbul ve Porto arasında haftanın 5 günü karşılıklı seferler düzenliyor.

Fly Turkish Airlines
IST → OPO in
4 h 50 min

Turkish Airlines has round-trip flights between İstanbul and Porto 5 days a week.

turkishairlines.com

Everywhere

Serralves Villası, Çağdaş Sanat Müzesi ve kütüphanesi 18 hektarlık Serralves Parkı'nda yer alıyor. Serralves Villa, Contemporary Art Museum, and library are located in the 18-hectare Serralves Park.

Porto'da yer alan B.A.A.U'dan (www.baau.pt) Bernardo Amaral. "Bu bağlamda Porto'daki bu okuldan mezun olan mimarlar başka herhangi bir yerde gördüğünüz küreselleşmiş postmodernizm içerisinde göze çarpan bir stil geliştirmeye başladı."

Etkili bir mimar ve tarihe özel bir merak duyan bir öğretmen olan Fernando Távora'nın 2000 yılında yeniden yorumladığı bir Orta Çağ binası olan, katedral meydanındaki eski belediye binası Torre dos 24, Orta Çağ mimarisinin arasında yükselen modern çizgisiyle akla kazınan bir görünüme sahip. Porto'da ilk belediye binası olan yapı ismini şehirdeki 24 belediye kurumunun temsilcilerinin bulunduğu yer olmasından alıyor. Fernando Távora büyük övgüler alan Porto Mimarlık Okulu'nun birbiriyle bağlantılı isimleri Siza Vieira ve Souto de Moura arkadaştı. Bir süre Douro Nehri'nin Atlantik Okyanusu'yla bulunduğu meskün banliyö Foz'da birlikte yaşadılar. 1990'lardaysa Siza Vieira'nın tasarladığı nehir kenarındaki bir binada çalıştılar. Peki, onların mimarisini farklı yapan neydi? Amaral'a göre, "stilleri basit ve gösterişsizdi; yerel ve geleneksel malzemeleri çağdaş şekillerde kullanmalarıydı."

Porto mimarisini farklı kılan unsurlar bağlama gösterdiği hassasiyet ve eski ve yeninin bu yenilikçi harmanı. Buna Porto'nun arabayla 20 dakika kuzeyinde yer alan Leça de Palmeira'da ilk elden şahit oluyorum. Burası Siza Vieira'nın iki eserinin Atlantik kıyısında nöbet tuttuğu bir yer ve bağlamın (bu örnekte okyanusun) mimariye

architects began to develop a style that stood out of the globalized postmodernism popping up elsewhere."

The former city hall and a medieval building on the cathedral square, Torre dos 24 was reinterpreted by Fernando Távora, an influential architect and teacher who had a particular affinity for history, in 2000, Torre dos 24 has a striking style which blends medieval architecture with modern lines. The first city hall in Porto, the structure was named after being the meeting point for the representatives of 24 city offices. Fernando Távora, Siza Vieira and Souto de Moura were friends; the three most relevant figures of the acclaimed Porto School. For a while they all lived in the residential suburb of Foz, where the Douro River meets the Atlantic Ocean, and in the 1990s worked together in a Siza Vieira-designed riverside building. What made their architecture different? "The style was plain and simple, using local traditional materials in contemporary ways," says Amaral.

It's this creative blending of the old and the new that sets Porto's architecture apart, together with its sensitivity to context. I witness this firsthand in Leça de Palmeira, a 20-minute drive north of Porto proper, where two works by Siza Vieira edge the Atlantic, a perfect embodiment of how context – in this case, the ocean – inspires

nasıl ilham verebileceğinin en mükemmel örneği. 1963'te tasarladığı Boa Nova Tea House okyanus kıyısının hemen üstüne etkileyici bir şekilde yuva yapmış gibi görünüyor. 2013'teki ziyaretimde tek misafirleri kuşlar ve denizin taşıdığı kırmızısı tozdu. Bir sonraki sene ünlü şef Rui Paula devasa kayalarla çevrili alçak binanın içinde şık bir restoran açtı. Bugünse Paula'nın tuzlanmış levreğe getirdiği yeni yorumu okyanus kıyısındaki bu mimari başyapıtta tadabiliyorsunuz. Yakınlardaki Piscina das Marés (Tides Swimming Pool, Akıntılar Yüzme Havuzu) da Atlantik'le aynı derecede göz kamaştırıcı bir ilişkiye sahip. Okyanus kıyısında yürdüğünüzde havuzu değil, yalnızca bakırdan yatay cephe kaplamasını görüyorsunuz. Okyanusa doğru uzanan sert beton duvarların oluşturduğu rampaya tırmandığımızdaysa yaz aylarında halka açık olan havuza varıyorsunuz.

Porto'da mimariye duyulan tutkunun elle tutulabilir olduğuna inanıyorum. "İnsanlar şehir alanlarını gerçekten kullanıyor," diye açıklıyor özel mimari turları düzenleyen Porto Architourism'in sahibi Filipa Miranda. "Örneğin Hollandalı mimar Rem Koolhaas'ın tasarladığı

66
Porto mimarisini farklı kılan unsurlar bağlama gösterdiği hassasiyet ve eski ve yeninin yenilikçi harmanı.

The creative blending of the old and the new sets Porto's architecture apart, together with its sensitivity to context.

99

architecture. Boa Nova Tea House, which he designed back in 1963, dramatically nestles on the rocks above the coastline. When I visited in 2013, it had been left to birds and sea dust. The following year, celebrity chef Rui Paula opened a swank restaurant inside the low-rise building framed by giant boulders. Today you can savor Paula's reinvented version of salted sea bass in this oceanfront architectural masterpiece. The nearby Piscina das Marés (Tides Swimming Pool) communes

with the Atlantic just as spectacularly. If you walk along the oceanfront, you won't see the pool, only its horizontal copper cladding. But take a ramp through walls of rough concrete toward the ocean and you'll reach the pool, open to the public in summer months.

Passion for architecture strikes me as palpable in Porto. "People really use the city spaces," explains Filipa Miranda, owner of Porto Architourism who runs customized architecture tours. "Take Casa da Música concert hall by Dutch architect Rem

Restaurante Casa de Cha Leca, Şef Rui Paula'nın elinden çıkma lezzetleri ile Porto'yu unutulmaz bir deneyime dönüştürüyor. Yapının mimarisi çevreye ait unsurların eklenmesiyle akla kazınan bir görüntü oluşturuyor.

With delicious dishes by Chef Rui Paula, Restaurante Casa de Cha Leca is turning Porto into an unforgettable experience. The architecture of the structure together with local elements make for a staying image.

2

3

Casa da Música konser salonunu ele alalım. Binanın etrafındaki alan kayak parkı olarak kullanılıyor ve insanlar elmas şeklindeki barda buluşup çalışıyorlar.” Siza Vieira'nın 1930'lım art deco stilinde tasarladığı villanın yakınlarında yer alan Serralves Çağdaş Sanat Müzesi'nin kütüphanesini ziyaret ederseniz insanların gruplar halinde çalışıp bir şeyler okuduğunu görebilirsiniz. Siza Vieira ve Souto de Moura'nın 2006'da yenilediği Porto'nun büyük kamusal alanı Avenida dos Aliados popüler bir buluşma noktası ve birçok insan açık havada burada vakit geçirmeyi tercih ediyor.

Gelişigüzel bir atmosfere sahip şehir kreatif enerjiyle besleniyor ve mimari de gündelik hayatın her anına işlemiş durumda. Mimari odaklı şehir turlarına olan talep oldukça fazla: Cultour gerek özel gerek iki popüler rota üzerinden (biri Souto de Moura'nın tasarladığı bir kültür merkezi olan Casa das Artes'i kapsarken diğeri Porto'nun tarihi merkezine odaklanıyor) rehberli turlar düzenliyor. Porto'nun kentsel dönüşüm hareketi de şehri yakın zamanda ekonomik bir uykudan uyandıran bu turizm patlamasıyla en belirgin hâle geliyor.

Koolhaas; the space around the building is used as a skate park, and people meet up and work at the diamond-shaped bar.” If you pop into the library at the Serralves Contemporary Art Museum near the 1930s Art Deco villa by Siza Vieira, you'll find heaps of people working and studying. Avenida dos Aliados, Porto's grand public space renovated by Siza Vieira and Souto de Moura in 2006 acts as a throbbing rendezvous spot and outdoor hangout.

With its rough-and-ready ambience, the city thrives on creative energy and architecture is engrained in everyday life. The demand for architect-led city visits is high; Cultour offers guided tours, both tailor-made as well as on two well-trodden routes – one that takes in Casa das Artes, a cultural center by Souto de Moura, and another focused on Porto's historical center. It is here that Porto's urban renewal movement is the most apparent, spurred by the recent tourism boom that has awoken the city from economic slumber.

1- Geometrik biçimler Porto'ya özgün bir kimlik kazandırıyor.
Geometrical patterns give Porto a characteristic outlook.

2- Rem Koolhaas'ın eseri Casa da Musica mükemmeller sınıfından bir yapı.
Casa da Musica by Rem Koolhaas is a fine example of perfection.

3- Beton ve camın oluşturduğu soğuk heybet Rem Koolhaas'ın üslubunda öne çıkıyor.
The cold glory of concrete and glass are dominant in Rem Koolhaas' style.

Bu kentsel dönüşüm Porto Mimarlık Okulu'ndan mezun olan genç mimarlar için büyük bir fırsat sunuyor. Özel yatırımlar bir dizi restorasyon projesine teşvik sunarken mimarlar da unutulmuş yapıları apartmanlara, restoranlara ve mağazalara dönüştürmekle meşgul. Buna bir örnek Rosa et Al; burası dünyanın dört bir yanından mimari ve tasarım meraklılarının dikkatini çekmeyi başaran Porto'nun hareketli sanat bölgesinde yenilenmiş XIX. yüzyıldan kalma bir binada yer alan butik bir misafirhane. Porto'nun yetenekli çalışanlarının nerede vakit geçirdiğini merak ediyorsanız size birkaç önerim var: Köşedeki sanatsal kitapevi ve kahve dükkânı Candelabro; şehir merkezinde art deco stilde inşa edilmiş bir garajın üstünde yer alan bir performans mekânı Maus Hábitos ya da eskiden sinema olarak kullanılan ama artık hareketli bir kültür merkezine ev sahipliği yapan Passos Manuel. Bu mekânlar Porto'nun mimari mirasını zenginleştiren yeni fikirlerin doğum yeri.

1

2

Tüyolar • Tips

Torre dos Clérigos'u Keşfedin

Porto'nun çatıları ve çok daha fazlasının eşsiz panoramik manzarası için Torre dos Clérigos'un tepesine çıkan 240 merdiveni tırmanın. Bu barok kilisenin 75 metrelik çan kulesi Porto'nun tüm silüetine hâkim. Bu muhteşem 360 derecelik manzara tırmanışa değer.

Kitabın Tarihiyle Tanışın

Dünyanın en eski ve güzel kitapçılarından birine uğrayın. 1906 yılında inşa edilen Lello & Irmão'nun (Rua das Carmelitas 144) iç tasarımı göz alıcı detaylara sahip. Oymalı ahşap tavana, vitray camlara ve tam ortadaki muhteşem kırmızı merdivene hayran kalacaksınız.

Porto'dan Lezzet Alın

Şehrin en ünlü yiyeceği francescinha sandviçini denemeden Porto'dan ayrılmayın. Patates kızartmasıyla servis edilen bu etli sandviç bazen üzerinde yumurtayla da hazırlanabiliyor. Sandviçin doğduğu mekân olarak bilinen rüstik restoran A Regaleira'da (Rua do Bonjardim 87) veya Café Santiago'da (Rua de Passos Manuel 198) deneyebilirsiniz.

Explore Torre dos Clérigos

To see a unique panorama of Porto's rooftops and beyond, climb the 240 steps to the top of Torre dos Clérigos, a Baroque church with a 75 meter-tall bell tower that dominates Porto's skyline—the 360° vista from the top makes the climb worth it.

Meet the History of Books

Pop in for a look at one of the world's oldest and most beautiful bookstores: Built in 1906, Lello & Irmão (Rua das Carmelitas 144) has gorgeously ornate interiors with carved-wood ceilings, stained-glass windows and a stunning red staircase at its center.

Taste Porto

Don't leave Porto without a taste of a francescinha, the city's iconic sandwich and its most famous delicacy. Served with fries and filled with meat, this staple sometimes has an egg on top. Try it at A Regaleira (Rua do Bonjardim 87), a rustic restaurant considered the birthplace of the dish, or at Café Santiago (Rua de Passos Manuel 198).

This urban renewal acts as a boon for young architects coming out of the Porto School of Architecture. Private investments are prompting a wave of restoration projects, and architects are busy converting neglected structures into accommodations, restaurants and shops. Take Rosa et Al, a boutique guesthouse in a renovated 19th-century building in Porto's buzzy arts district, which has garnered attention of global architecture and design fans. To see where the local creative set gathers, walk into the corner side Candelabro, an artsy bookstore-coffeehouse; Maus Hábitos, a performance space-bar atop an Art Deco garage downtown; or the former cinema that today houses Passos Manuel, a vibrant culture hub. It is from these spaces that new ideas arise, and perk up Porto's architecture scene.

1-Café Candelabro'nun atmosferi ile Porto'da huzurlu bir kahve molasına çağırıyor.

Café Candelabro's quiet atmosphere invites you for a peaceful coffee break in Porto.

2-Café Candelabro'nun müdavimleri ağırlıklı olarak gençlerden oluşuyor.

Café Candelabro's regulars mostly comprise the young locals.